

Nr 135.

Av herr **Bergqvist m. fl.**, om höjning av anslaget till inackorderingsbidrag för vissa skolpliktiga barn inom Jämtlands m. fl. län.

I en den 5 juni 1928 dagtecknad skrivelse begärde Centralstyrelsen för Västerbottens läns arbetsstugor hos Kungl. Maj:t ett årligt anslag av statsmedel för varje i någon av stiftelsens arbetsstugor intaget barn av 200 kronor att utgå från och med läsåret 1928—1929. Centralstyrelsens skrivelse var av följande lydelse:

»Till Konungen.

Sedan tjugo år tillbaka utövar stiftelsen Västerbottens läns arbetsstugor sin verksamhet inom länets lappmark. I främsta rummet avse dessa arbetsstugor att bereda fattiga barn i länets mest glesbebyggda trakter skolundervisning och färdighet i handaslöjder efter ortens behov samt att genom gudsfruktan, arbetsamhet och rena seder bidraga till skapandet av goda, för samhället och hembygden nyttiga medborgare. I arbetsstugorna intagas för den skull sådana skolpliktiga barn från fattiga hem, vilkas skolundervisning eljest komme att försummas, eller vilka lida av kroppslig eller andlig vanvård. I regel varar vistelsen vid arbetsstugan, tills barnet fullbordat sin skolgång eller blivit konfirmerat, dock att barnet under sommarmånaderna samt även, där så kan ske, under julferierna bör vistas i sitt hem. Vid barnets avgång från arbetsstugan bör åt detsamma, så vitt möjligt är, beredas tillfälle till självförsörjning och ett gott hem.

För närvarande bedrives denna verksamhet vid fyra arbetsstugor — i Malå, Sorsele, Stensele och Vilhelmina — och en femte — i Dikanäs inom Vilhelmina socken — är under uppförande samt kommer att tagas i anspråk från och med höstterminen detta år. I arbetsstugorna äro under detta läsår intagna 100 barn. Under stiftelsens hittillsvarande verksamhet hava från arbetsstugorna utskrivits 243 barn, därav 120 gossar och 123 flickor, som sålunda kunnat gå ut i livet helt säkert med en bättre andlig utrustning och en större fond av fysisk hälsa, än om arbetsstugan ej funnits och tagit dem i sin vård.

Att en sådan verksamhet som den nu skisserade kunnat uppehållas har möjliggjorts i främsta rummet genom enskilda personers offervillighet. Gåvor i penningar, kläder och matvaror hava influtit från skilda delar av landet. Sedan år 1911 har Eders Kungl. Maj:t medgivit stiftelsen rätt att i rikets alla kyrkor upptaga en årlig kollekt. Från och med år 1924 har till avlöning av

föreståndarinnor för arbetsstugorna utgått statsbidrag i enlighet med därför stadgade normer.

Kostnaden för barnens underhåll i arbetsstuga har under tiden från och med år 1920 uppgått till 211:68 kronor pr år och barn. I detta belopp är ej inberäknat kostnaden för reparationer av byggnader, underhåll och nyanskaffning av inventarier samt brandförsäkring av fast och lös egendom. Sådana kostnader hava fått täckas genom lån ur stiftelsens fonderade medel. Ej utan bekymmer ser under sådana förhållanden stiftelsens centralstyrelse mot den tid, som givetvis måste komma och ej är alltför avlägsen, då större underhållsarbeten och nyanskaffningar förestå. Det är under sådana förhållanden, som centralstyrelsen för stiftelsen vågar hänvända sig till Eders Kungl. Maj:t med en underdånig framställning om erhållande av statsbidrag för sin fortsatta verksamhet.

När centralstyrelsen gör denna hemställan, har den trots sig kunna finna skäl för bifall till densamma i den omständigheten, att arbetsstugorna fylla en och samma uppgift som de av statsmakterna understödda skolhemmen. Stats och kommuns kostnader för dessas anläggning och senare underhåll bortfalla emellertid, då dessa övertagits av stiftelsen. Det torde även hava varit dessa och liknande synpunkter, som föranlett Eders Kungl. Maj:t att åt stiftelsen Norrbottens läns arbetsstugor med enahanda uppgifter som Västerbottens läns bevilja ett årligt underhållsbidrag av 200 kronor för varje i arbetsstuga intaget svensktalande barn, sedan Eders Kungl. Maj:t genom tidigare beslut beviljat bidrag för i arbetsstugorna intagna finsk- och lapsktalande.

Genom den tillsyn, som vederbörande folkskoleinspektörer utöva över arbetsstugornas verksamhet, torde goda garantier för ett statsbidrags ändamålsenliga användande vara för handen.

Under åberopande av vad centralstyrelsen nu anfört och under framhållande av det samhällsgagneliga arbete bland ödemarkernas befolkning, som arbetsstugorna otvivelaktigt utfört och utföra, får centralstyrelsen i underdånighet anhålla,

det täcktes Eders Kungl. Maj:t bevilja stiftelsen Västerbottens läns arbetsstugor från och med läsåret 1928—1929 ett årligt anslag för varje i någon av stiftelsens arbetsstugor intaget barn av 200 kronor.

Underdånigst

för centralstyrelsen för Västerbottens läns arbetsstugor.

Nils G. Ringstrand.»

Denna hemställan tillstyrktes livligt av vederbörande folkskolinspektörer, av länsstyrelsen i Västerbottens län, av domkapitlet samt av skolöverstyrelsen.

Statskontoret avstyrkte emellertid densamma med följande motivering:

»då det visat sig, att stiftelsen Västerbottens läns arbetsstugor allt hitintills kunnat för sin verksamhet påräkna nödiga bidrag av inflytande gåvomedel och stiftelsen, såsom av dess räkenskaper framgår, förfogar över ett ej obetydligt kapital, anser statskontoret, att tillräcklig anledning knappast föreligger att för närvarande bereda stiftelsen statsbidrag utöver det redan utgående bidraget till avlönande av föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor.»

Någon framställning till riksdagen har Kungl. Maj:t icke gjort med anledning av Centralstyrelsens hemställan.

Beträffande arbetsstugornas ekonomi har Centralstyrelsens ordförande sedermera underhand lämnat följande uppgifter:

I årligt medeltal under den senaste femårsperioden hava driftkostnaderna uppgått till 32,002:14 kronor. Av dessa kostnader belöpa sig 15,006:32 kronor på bespisning, 7,375:26 kronor på avlöningar, 2,083:89 kronor på beklädning och 7,536:67 kronor på diverse såsom ved och lyse, material, sjukvård o. dyl. Siffran för beklädning är i så måtto missvisande, att däri ej ingår värdet av gåvor i kläder, som av föreståndarinnorna omändrats åt barnen. I driftkostnaderna ingå ej reparationer av hus och inventarier.

Inkomsterna under femårsperioden uppgå till 35,364:83 kronor, varav 2,355:21 kronor utgöra gåvor i penningar, 13,806:03 kronor kollektmedel, 13,778:52 kronor räntemedel och 5,425:07 kronor anslag till avlöning av föreståndarinnor.

Det överskott, som förestående uppgifter om inkomster och utgifter visar eller 3,362:69 kronor, har åtgått till nyanskaffning av inventarier och underhåll.

Genom gåvor av enskilda personer har stiftelsen Västerbottens läns arbetsstugor satts i tillfälle att om- eller nybygga arbetsstugorna, men dessa gåvor hava ej varit för ändamålet tillräckliga, utan stiftelsen har nödgats genom att upptaga lån anskaffa felande medel. Vid årsskiftet uppgick stiftelsens skuldsumma till 49,750 kronor. De företagna byggnadsarbetena voro av så trängande beskaffenhet, att de ej kunde undanskjutas, om stiftelsens verksamhet överhuvud taget skulle fortsättas.

Såsom av förestående uppgifter torde framgå, lämna inkomsterna ej möjlighet till skuldens amortering och ej heller till reserverande av medel för blivande underhåll av byggnader och inventarier. Att såväl »gåvor» som »kollektmedel» äro i hög grad ovissa inkomstposter behöver säkerligen ej framhållas.

Det förhåller sig nog i själva verket så, att Västerbottens läns arbetsstugor, trots vad statskontoret yttrat, äro i behov av statsunderstöd och detta så mycket mer som verksamheten nu utvidgats med ytterligare en arbetsstuga — den femte. De barn, som för närvarande äro intagna i nämnda arbetsstugor, uppgå till 134. Enligt verkställd undersökning skulle omkring 87 % av dessa barn icke kunnat få lagstadgad undervisning, därest de ej omhändertagits av arbetsstugorna, och 6 % skulle med sannolikhet gått miste om all skolundervisning.

Det torde dock måhända icke lämpligen böra upptagas något särskilt anslag i budgeten för stödande av ifrågavarande arbetsstugor på sätt Centralstyrelsen begärt. Närmast till hands synes ligga, att medel för ändamålet beredes ur anslaget till *inackorderingsbidrag för vissa skolpliktiga barn inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, dock ej rikets nordligaste gränsorter*. Till sådana inackorderingsbidrag begäres av Kungl. Maj:t för budgetåret 1929—1930 under åttonde huvudtiteln punkt 200 300,000 kronor. Av detta anslag ha hittills inga inackorderingsbidrag utgått för barn, som varit intagna i Västerbottens läns arbetsstugor. Alla skäl tala dock för att dessa arbetsstu-

gor må erhålla förmånen av sådana bidrag exempelvis enligt de grunder, som gälla för inackorderingsbidrag i skolhem. Härtill synes riksdagens bifall böra kunna påräknas.

Då det av Kungl. Maj:t äskade inackorderingsbidraget, 300,000 kronor, är synnerligen knappt tilltaget, lärer det behöva något höjas för att bidrag därur skall kunna utgå även för barn, som äro intagna i Västerbottens läns arbetsstugor. Den härför nödiga höjningen torde kunna beräknas till 20,000 kronor, vadan hela anslaget skulle komma att utgå med 320,000 kronor.

Med åberopande av vad sålunda anförts hemställes vördsamt,

att riksdagen ville

a) besluta att höja det *ordinarie* anslaget till inackorderingsbidrag för vissa skolpliktiga barn inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, dock ej rikets nordligaste gränsorter,

nu	kronor	200,000:—
med	»	120,000:—
till	»	320,000:—;

b) medgiva, att av detta anslag må efter Kungl. Maj:ts bestämmande utgå bidrag jämväl för skolpliktiga barn, som äro intagna i Västerbottens läns arbetsstugor.

Stockholm den 21 januari 1929.

J. Bergqvist.

J. A. Stenberg.

Gustav Rosén.